

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»

Соціально-гуманітарний факультет

Кафедра політичних наук і права

**Методичні рекомендації для підготовки та написання есе
з дисципліни «Конституційне право України »**

ОПП: Політологія
Спеціальність: 052 Політологія
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Рік навчання: 1
Мова навчання: українська
Факультет: соціально-гуманітарний

Укладачі:
Долженков О. Ф.
д. політ. н., проф.
Швець С. Л.
асистент

Одеса - 2020

УДК 342(100)(075.8)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 6 від 30.01.2020 року)*

Рецензенти:

Ярова Ліліана Вікторівна - доктор політичних наук, професор, професор кафедри цивільного і трудового права Національного університету «Одеська морська академія»

Ростецька Світлана Іванівна – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського.

Методичні рекомендації для підготовки та написання есе з дисципліни «Конституційне право України» [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія»]. Укладачі: Долженков О. Ф., Швець С. Л. ДЗ «Південноукраїнський нац. пед. Ун-т імені К. Д. Ушинського». Одеса: Вид-во «Університет Ушинського». 2020. 25 с.

Методичні рекомендації для підготовки та написання есе з дисципліни «Конституційне право України» укладені в відповідно до Освітньо-професійної програми «Політологія» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія». У рекомендаціях висвітлені основні вимоги до підготовки та написання есе здобувачів зазначеного профілю відповідно до сучасних тенденцій освітнього процесу в закладі вищої освіти.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. ЕСЕ ЯК ВИД ПИСЬМОВОЇ РОБОТИ	8
1.1. Загальна характеристика есе як самостійного виду роботи	8
1.2. Види есе	10
1.3 Критерії оцінювання есе	12
РОЗДІЛ 2. ПІДГОТОВКА ТА НАПИСАННЯ ЕСЕ	14
2.1. Структура та план есе	14
2.2. Стиль викладу	16
2.3. Рекомендації щодо оформлення	18
2.4. Дотримання академічної доброчесності	18
ПЕРЕЛІК ОРІЄНТОВНИХ ТЕМ ДЛЯ НАПИСАННЯ ЕСЕ	20
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	24

ПЕРЕДМОВА

Наукова діяльність у закладах вищої освіти потребує нових форм та методів навчання, та відходів від традиційних засобів з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності, підвищення інтересу до предмета, розвиток творчого потенціалу особистостей і продуктивного, критичного їхнього мислення. Есе є альтернативою традиційної письмової роботи здобувача освіти, оскільки прагне застосування не лише дослідницького підходу-алгоритму, а й творчого та компетентного аналізу, доречного визначення проблеми, вміння професійно сформулювати альтернативу, гіпотезу та довести спроможність-неспроможність її практичного існування. Есе активізує студентський потенціал, методом контролю й перевірки знань більш високого порядку (за схемою: аналіз, синтез, творче застосування знань і оцінка).

Мета навчальної дисципліни: формування у здобувачів, як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів, знань про зміст основних інститутів конституційного права України та отримання всебічної картини конституційного ладу нашої країни та розуміння щодо нормативних положень, які мають вихідне значення для всіх інших галузей права.

Передумови для вивчення дисципліни:

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія»: для вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право України» здобувачі мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін, як «Історія України», «Історія політико-правових вчень», «Політична історія світу».

Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- еволюцію, сучасний стан й основні тенденції розвитку конституційного права України як провідної галузі національної системи права;
- предмет і метод конституційно-правового регулювання; основні джерела конституційного права України; основні конституційно-правові поняття й терміни; сутність і зміст засад конституційного ладу України; конституційно-правові засади статусу людини і громадянина в Україні, інститутів громадянського суспільства;
- конституційні форми безпосередньої демократії в Україні, зміст їх правового регулювання;
- конституційно-правовий статус органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні;
- державний та адміністративно-територіальний устрій України, правовий статус адміністративно-територіальних одиниць у складі України

вміти:

- будувати професійну діяльність, виходячи з конституційних принципів (державного суверенітету, верховенства права, законності, пріоритету прав людини тощо);
- застосовувати, за необхідності, приписи чинної Конституції України безпосередньо, без посилань на норми, що їх деталізують;
- здійснювати конституційно-правову кваліфікацію подій і явищ, що відбуваються у різних сферах суспільного життя;
- давати конституційно-правову оцінку рішень і дій органів публічної влади та їх посадових осіб;
- аналізувати чинне конституційне законодавство України та існуючу практику з точки зору конституційно-правової теорії;
- аргументовано відстоювати власну точку зору з позицій науки конституційного права та чинного конституційного законодавства.

Й опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в політичній та викладацькій професійній діяльності або у процесі навчання,

які передбачають застосування певних теорій та методів політичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК2 Гнучкість мислення:** набуття гнучкого мислення, відкритість до застосовування концептуальних і базових знань у практичних ситуаціях, розуміння предметної області та професійної діяльності.
- ЗК6 Технологічні здатності:** навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу та використання інформації з різних джерел.
- ЗК7 Здатність до навчання:** здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК10 Автономність:** здатність працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- ФК3 Знання основних компонентів політичного процесу на світовому, регіональному та національному рівнях.**
- ФК4 Знання принципів політологічного підходу до аналізу соціально-політичних явищ і процесів, окремих суб'єктів та інститутів; засад та технологій політичного прогнозування.**
- ФК6 Уміння працювати з оригінальними текстами та смисловими конструкціями, які містяться в них.**
- ФК9 Уміння об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу соціально-політичну інформацію.**
- ФК10 Уміння проводити кваліфікований аналіз і давати оцінку прийнятним рішенням, постановам органів законодавчої, виконавчої влади, партійних і громадських організацій, їх лідерів.**

ФК12 Здатність прийняття участі в проведенні політичних кампаній.

Згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» дисципліна «Конституційне право України» є обов'язковою для здобувачів першого року (1 семестр) денної та заочної форм навчання.

РОЗДІЛ 1. ЕСЕ ЯК ВИД ПИСЬМОВОЇ РОБОТИ

1.1 Загальні правила щодо написання есе

Есе як вид письмової навчальної роботи представляє собою вид письмової самостійної роботи студента, а саме: як твір-міркування невеликого обсягу з вільною композицією, що виражає індивідуальні міркування студента з конкретного питання, проблеми й свідомо не претендує на повноту й вичерпне трактування теми. Есе – самостійна творча робота із запропонованої викладачем теми або переліку тем для самостійного вибору студентами та виконується як позааудиторна робота.

Індивідуалізація сучасних суспільних відносин та індивідуалізація сучасної освіти відкриті для застосування нових ефективних форм діяльності. В такому разі есе (трансформований, адаптований, змінений жанр літератури) набуває все більшої популярності як вид письмової самостійної роботи здобувача освіти, а саме: як твір-міркування невеликого обсягу з вільною композицією, що виражає індивідуальні враження, міркування з конкретного питання, проблеми й свідомо не претендує на повноту й вичерпне трактування теми.

Есе припускає вираження автором своєї точки зору, особистої суб'єктивної оцінки предмета міркування, дає можливість нестандартного (творчого), оригінального висвітлення матеріалу; часто це розмова вголос, вираження емоцій та образність. Це також вільний стиль з можливими елементами імпровізації, певного пафосу, іронії. Однак все це призводить як до різних трактувань цього виду письмової роботи, так і до різних спроб його формалізації.

Зауважимо, що на відміну від реферату, який адресується будь-якому читачеві, есе адресується підготовленій аудиторії, яка вже має уяву, про що йде мова. «Адресність» дозволяє автору есе зосередити увагу на розкритті нового змісту, а не нагромаджувати різними службовими деталями викладення матеріалу в письмовому форматі.

Можна виділити певні загальні ознаки, що притаманні будь-якому есе, а саме: суб'єктивізм, індивідуальність, творчість, самостійність. Тому, головна місія та мета есе – це самостійне бачення студентом проблеми, питання, теми на підставі опрацьованого матеріалу та аргументів, у відповідності до обраного підходу, стилю тощо.

Зауважимо, що не потрібно розглядати есе виключно як форму зарубіжного контролю знань. Перш за все – це форма вираження теоретичного пошуку творчого студента, який здатний підвестися над формалізованим характером академічного (традиційного) реферату і запропонувати собі та викладачеві письмову роботу абсолютно іншого рівня культури навчальної діяльності. На відміну від інших прийомів, методів контролю й перевірки знань, метою есе є діагностика продуктивної, творчої складової пізнавальної діяльності студента, який припускає аналіз інформації, його інтерпретацію, побудову міркувань, порівняння фактів, підходів і альтернатив, формулювання висновків, особисту оцінку тощо.

Застосування есе сприяє більш чіткому й грамотному формулюванню думок, допомагає розташовувати ці думки в логічній послідовності, припускає вільне володіння мовою термінів і понять, розкриває глибину й широту навчального матеріалу, вчить використати приклади, цитати, необхідні аргументи за відповідною темою [Див. детал. Шендеровський К. С. «Як написати успішне есе»].

Отже, ЕСЕ - це самостійна письмова робота **на тему, запропоновану викладачем** (тема може бути запропонована також студентом, але обов'язково повинна бути погоджена з викладачем).

Мета есе полягає в розвитку навичок самостійного творчого мислення й письмового послідовного викладу власних думок. Писати есе надзвичайно корисно, оскільки це дозволяє авторові навчитися чітко й грамотно формулювати думки, структурувати інформацію, використовувати основні категорії аналізу, виділяти причинно-наслідкові зв'язки, ілюструвати поняття відповідними прикладами, аргументувати свої висновки; володіти науковим стилем мовлення.

Есе повинне містити: чіткий виклад суті поставленої проблеми, включати самостійно проведений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію, розглянутого в рамках дисципліни, висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми.

Залежно від специфіки дисципліни, **форми есе можуть значно диференціюватися.** У деяких випадках це може бути аналіз наявних статистичних даних з досліджуваної проблеми, аналіз матеріалів із засобів масової інформації й використання досліджуваних моделей, докладний розбір запропонованого завдання з розгорнутими думками, підбір і детальний аналіз прикладів, що ілюструють проблему тощо.

1.2. Види есе

Есе - це вільний стиль викладу матеріалу. Можна виокремити наступні види есе: аналітичні, описові, розповідні, рефлексивні, критичні та інші. Застосування есе в освітньому процесі сприяє набуттю компетентностей щодо більш чіткого й фахового формулюванню думок, допомагає розташовувати ці думки в логічній послідовності, припускає вільне володіння мовою термінів і понять, розкриває глибину й широту навчального матеріалу, вчить використовувати приклади, цитати, необхідні аргументи за відповідною темою.

Можна виокремити чотири види есе, а саме: 1) есе — самостійна творча робота із запропонованої викладачем теми або переліку тем для самостійного вибору студентами (виконується як домашня, позааудиторна робота);

2) есе — 30-хвилинна контрольна (або самостійна) робота з вивченого навчального матеріалу та в межах аудиторних умов;

3) есе — 10—15-хвилинний вільний твір для закріплення й опрацювання нового матеріалу (звичайно, пишеться наприкінці заняття або наприкінці етапу заняття, в умовах аудиторної діяльності);

4) есе — 5-10-хвилинний вільний твір з метою підведення підсумків аудиторного заняття й фіксування сформованих на занятті думок і висновків по темі (найчастіше дається завдання написати, що студенти довідалися по новій темі, або сформулювати одне питання, на яке вони так і не отримали відповіді).

Для перших двох видів есе тема формулюється найчастіше викладачем у вигляді проблемного питання, що має спонукати студентів до міркування, а не тільки до логічної побудови відповіді з окремих понять і визначень. Останні два, із вищезазначених, види есе задаються питанням, що допомагає закріпити у здобувачів виниклі в ході аудиторного заняття думки й висловити своє особисте ставлення до навчальних проблем, по темі.

Якщо перші два, із вищезазначених, види есе оцінюються викладачем на оцінку, то інші залишаються без оцінки й часто навіть не перевіряються (в традиційному значенні цього слова), а слугують, в першу чергу, для організації зворотного зв'язку «здобувач-викладач» («старий» і «новий» досвід особистості, якщо визначати завдання більш чітко).

На наш погляд, потрібно відокремлювати щонайменше два види есе, діаметрально протилежних за цілями в навчальній роботі. Есе-1 (умовне позначення) – вид творчої письмової роботи, яка рекомендується здобувачам, які цікавляться змістом навчального курсу, предмета, галуззю знань, для кого, в кінці кінців, написання традиційного реферату не представляє особливих труднощів. Рамки формату есе-1 дозволяють здобувачам більш широко продемонструвати всі свої креативні можливості.

Окрім творчого есе-1, в освітньому процесі під тією ж назвою використовується **есе-2** (також умовна назва). Це більш чітка та регламентована форма викладення інформації, коли місце та час роботи є обмеженими. В такому виді від здобувача буде вимагатися головне: продемонструвати розширений план відповіді на тему. При цьому, тези мають бути частиною єдиного тексту, а не різновидами окремих думок автора. Крім того, есе-2 – це завжди основа для доповіді, аналітичної записки, інших форм сучасної комунікації в науці, політиці, бізнесі тощо.

Таким чином, до **першочергових завдань написання есе** маємо віднести таке:

- стимулювання самостійного теоретичного пошуку здобувачів або узагальнення практичного досвіду вирішення проблем, розгляду ситуацій, явищ тощо;
- реалізація творчого, креативного наміру здобувачів та суб'єктивних передбачень, суб'єктивного ставлення до проблем, форм та методів їх практичного вирішення, що являє собою своєрідний “монолог” під час дискусії, можливо і саму дискусію, де чітку роль займає автор – здобувач;
- демонстрація знань, враховуючи вимоги навчального плану, мету, завдання навчальної дисципліни, додатково опрацьовані матеріали, зібрані та узагальнені аргументи, а також демонстрація самостійної позиції студента;
- розвиток змістовності співпраці «здобувач – викладач», «нового та старого».

1.3 Критерії оцінювання есе

Есе оцінюється наступним чином:

Есе	0 балів	Завдання не виконано або текст есе є повністю ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним есе іншого здобувача на таку ж тему.
	5 балів	Здобувач вірно виконав більшу частину роботи, але при написанні допущені неточності, або відсутня мінімально необхідна кількість висновків, недостатньо логічних та обґрунтованих пояснень, допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій. В матеріалах відсутні необхідні докази та аргументи. Або здобувач лише частково висвітлює тему. Зроблені висновки є помилковими. Есе містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність здобувача зрозуміти її зміст.
	8 балів	Здобувач послідовно, обґрунтовано та логічно правильно викладає матеріал; продемонструє

		здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснює критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; але не в повній мірі може аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; недостатньо використовує фактичні та статистичні дані.
	10 балів	Здобувач має послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викласти матеріал; продемонструвати здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснити критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; продемонструвати здатність робити логічні висновки та узагальнення; здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; використовує фактичні та статистичні дані; продемонструвати знання законодавчих та нормативних актів України, підручників, посібників.

Максимальна оцінка есе відповідно до навчальної програми дисципліни «Конституційне право України» складає 10 балів.

РОЗДІЛ 2. ПІДГОТОВКА ТА НАПИСАННЯ ЕСЕ

2.1. Структура та план есе

Побудова есе — це розкриття теми, що засновано на класичній системі доказів. Структура есе має бути такою:

1. Титульний аркуш (заповнюється за рекомендованим зразком);

2. Вступ: Актуальність, мета та завдання, об'єкт і предмет есе, очікуваний результат роботи в цілому та конкретні результати, які будуть отримуватися в ході розкриття теми. На цьому етапі дуже важливо студенту (за консультаціями із викладачем) правильно сформулювати завдання, на які студент збирається знайти відповідь у ході свого дослідження.

3. Основна частина: теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання. Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також їх обґрунтування, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій щодо питання. У цьому полягає основний зміст есе й це являє собою головні труднощі. Тому важливе значення мають підзаголовки, на основі яких здійснюється структурування аргументації; саме тут необхідно обґрунтувати (логічно, використовуючи дані або строгі міркування) пропоновану тезу. Там, де це необхідно, як аналітичний інструмент можна використати графіки, діаграми й таблиці. Залежно від поставленого завдання аналіз проводиться на основі наступних категорій: причина — наслідок, загальне — особливе, форма — зміст, частина — ціле, сталість — мінливість. У процесі побудови есе необхідно пам'ятати, що один параграф повинен містити тільки одне твердження й відповідний доказ, підкріплений графічним або ілюстративним матеріалом. Отже, наповнюючи розділи аргументацією, необхідно в межах параграфа обмежити себе розглядом однієї головної думки. Добре перевірений спосіб побудови есе — використання підзаголовків для позначення в головній частині ключових моментів аргументованого викладення. Сукупність підзаголовків допомагає побачити те, що пропонує зробити студент.

Ефективне використання підзаголовків – не тільки визначення основних пунктів, які студент бажає висвітлити, це також наявність логічності у висвітленні теми есе.

4. Висновок: узагальнення й аргументовані висновки до теми й т. д. Висновок за своєю структурою має відповідати переліку завдань, поставлених у вступі. Тобто, висновок підсумовує есе або ще раз підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині. Висновок може містити такий дуже важливий, що доповнює есе, елемент як вказівка на застосування дослідження, на розвиток взаємозв'язків з іншими проблемами.

Вступ - важливий елемент твору. Читач визначає для себе, чи варто йому читати ваше есе. Для початку есе існує кілька підходів.

1. Стандартний (найпоширеніший). Необхідно відповісти на шість запитань: хто, що, коли, де, чому і як. Відповіді на ці запитання дадуть змогу читачеві зрозуміти, чого йому очікувати.
2. Несподіваний — це може бути що завгодно, але читач повинен бути здивований або шокований.
3. Дієвий — зображення самого процесу, а причини й наслідки вплинуть далі. Цей підхід зручний для коротких есе.
4. Авторитарний — пропонує інформацію в наказовому тоні, щоб створити враження упевненості автора тільки в собі.
5. Інформативний — читач одразу отримує інформацію про те, що буде далі у творі.
6. Цитатний — вдало підібрана цитата одразу привертає увагу читача (не рекомендується використовувати прислів'я і кліше — це банально).
7. Діалоговий — з одного боку, такий початок стимулює читача як учасника діалогу, з іншого, – це може бути просто потік думок з риторичними запитаннями.

При роботі над вступом можуть допомогти відповіді на наступні питання: «Чи потрібно давати визначення термінам, що пролунали в темі есе?», «Чому тема, яку я розкриваю, є актуальною в даний момент?», «Які поняття будуть залучені в мої міркування?», «Чи можу я розділити тему на трохи більше дрібних підтем?» і т. д.

Хронологія есе має містити послідовність подій (але не зациклюйтесь на часі ~ есе може вийти нудним). Просто згадуйте час. Не намагайтесь у дрібницях описувати все, що відбувалося в певний період.

1. Оповідання — дія або історія, що триває до самого кінця есе, в якій підкреслюються якості, можливості або знання, пов'язані з темою вашого есе.

2. Опис — характерною рисою такого есе є яскрава образність твору, що підтверджується багатомовною, і цікаві деталі, які залишають читача довгий час під враженням.

3. Порівняння — в основному цей прийом використовується щодо питання, за яким потрібно описати, наприклад, досвід або невдачу.

4. Фінальні компоненти — останні абзаци (абзац) мають завершувати вашу думку і залишити в пам'яті читача яскравий слід.

2.2. Стиль викладу

Науковий стиль — функціональний різновид літературної мови, що використовується з пізнавально-інформативною метою в галузі науки та освіти.

Науковий текст (лат. *textum* — тканина, сплетіння) — це спосіб подачі наукової інформації, результат наукового дослідження, що має чітку логічну структуру та орієнтований на професіонала. Усі типи наукових текстів — доповідь, дискусія, монографія, підручник, стаття — по-різному демонструють наукове знання, його семантику.

Диференційні ознаки наукового тексту: змістовність; проблемність; раціональність; понятійність; обґрунтованість та аргументованість; стислість і ясність; структурованість; цілісність; наявність схем, таблиць, графіків, діаграм, карт, систем математичних, фізичних, хімічних та інших знаків і позначок.

Різновиди наукового стилю: власне науковий, науково-популярний, науково-навчальний, науково-інформативний, науково-довідковий, науково-технічний, науково-діловий, науково-публіцистичний, науково-фантастичний. Науковий стиль української

мови має свої особливості. Його основна функція — інформативна (повідомлення, пояснення, з'ясування, обґрунтування, роз'яснення, класифікація понять, систематизація знань, аргументований доказ); завдання — передавання наукової інформації; обставини мовлення — офіційні.

Стиль есе вирізняється:

- афористичністю;
- образністю;
- парадоксальністю.

Для есе характерне використання численних засобів художньої виразності:

- символи;
- метафори;
- порівняння;
- алегоричні і притчові образи.

Для передачі особового сприйняття автору есе необхідно:

- використовувати всілякі асоціації;
- проводити паралелі;
- добирати аналогії.

Есе буде цікавим, якщо в ньому будуть присутні:

- непередбачувані(парадоксальні) висновки;
- несподівані повороти;
- цікаві зчеплення.

Мовна будова есе — це динамічне чергування полемічних висловів, питань, проблем, використання розмовної інтонації і лексики. Основні функції наукового стилю мови — повідомлення і переконання. Вони реалізуються у формі обґрунтування концепції, гіпотези, доведення істинності теорії, узагальненої інформації про результати дослідження, класифікацій, пояснення явищ, систематизованого викладу певних знань, досягнень, висновків, рекомендацій, пропозицій тощо.

2.3. Рекомендації щодо оформлення

Робота пишеться українською мовою. У мовностилістичному оформленні матеріалу потрібно враховувати особливості наукового стилю, уникаючи художнього, публіцистичного, змішаного та сленгового стилів.

Не прийнято в тексті застосовувати прийменник «я», «ми», «на нашу думку», «ми вважаємо», «на думку автора» тощо. Текст записується здобувачем особисто на сучасних засобах інформаційних технологій на аркушах білого кольору формату А4 з однієї сторони.

Текст друкується в Word for Windows. Розміри полів аркушу: верхнє і нижнє – 20 мм, праве – 15 мм, ліве – 25 мм. Тип шрифту: Times New Roman, кегель (розмір шрифту) – 14, міжрядковий інтервал – 1,5. Номер сторінки: в правому верхньому кутку. Вирівнювання основного тексту: по ширині поля. Обсяг есе – до 5 сторінок.

2.4. Дотримання академічної доброчесності

Згідно статті 42 Закону України «Про освіту» та «Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу в Університеті Ушинського» кожний здобувач повинен дотримуватися академічної доброчесності.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності при написанні есе передбачає:

- самостійне виконання всіх етапів підготовки та написання есе;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

У зв'язку з цим, при написанні есе вагомого значення набуває вміння правильно робити посилання на джерела інформації. Науковий етикет вимагає точного відтворення цитованого тексту, без найменшого спотворення змісту джерела. Текст цитати може бути використаний лише в тому розумінні, в якому він поданий в оригіналі. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається, якщо це не перекручує зміст авторського тексту, місце пропущеного уривку позначається трьома крапками, які ставлять у будь-якому

Цитати оформлюються за правилами прямої мови. На початку та наприкінці цитати ставляться лапки. Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

Покликання на джерела в тексті есе повинні подаватися таким способом: у квадратних дужках вказується номер джерела за списком та номери сторінок у ньому, на яких викладено відповідні дані (думки тощо). Квадратні дужки проставляються безпосередньо за текстом, якого стосується покликання. Наприклад: «системність права виявляється, зокрема, в тому, що воно є об'єднанням норм і принципів права, які лише разом здатні забезпечити загальний соціальний порядок [5, с. 150–151]»; число «5» в цьому прикладі – це номер, під яким розміщено зазначену роботу у списку використаних джерел, а «с. 150–151» – це номери сторінок, на яких викладено відповідну позицію авторів. У разі, якщо покликання здійснюється на електронний документ, який не має сторінок, то у квадратних дужках зазначається лише номер цього джерела у загальному списку використаних джерел.

ПЕРЕЛІК ОРІЄНТОВНИХ ТЕМ ДЛЯ НАПИСАННЯ ЕСЕ

1. Громадянство України: порядок його набуття і припинення.
2. Становлення та розвиток інституту громадянства.
3. Право на громадянство – одне з основних прав людини.
4. Поняття і принципи громадянства України.
5. Юридичні підстави припинення громадянства України.
6. Сучасні тенденції правового регулювання інституту громадянства.
7. Правові підстави набуття дітьми громадянства України.
8. Громадянство і національність.
9. Соціально-економічні права іноземців та осіб без громадянства в Україні та гарантії їх реалізації.
10. Особливості правового статусу біженців.
11. Проблеми в'їзду в Україну та виїзду з України іноземців та осіб без громадянства.
12. Відповідальність іноземців, осіб без громадянства та біженців за порушення законодавства України.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Барабаш Ю.Г. Парламентський контроль в Україні (конституційно-правовий аспект): Монографія. - Х., 2004. - 192 с.
2. Байрачна Л.К., Журавський В.С., Колісник В.П. Конституційне право України: Підруч. / За ред.: Ю.М. Тодика, В.С. Журавський. - К.:Ін Юре, 2002. — 542 с.
3. Годованець В. Ф. Конституційне право України : [навч. посіб.] / Годованець В. Ф. — К. : ИМАУП, 2005. — 360 с.
4. Годованець, В. Ф., Головін, А. С. Конституційне право України: навч. посіб. /В. Ф. Годованець, А. С. Головін. — К. : ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2011. — 384 с. — Бібліогр.: 365-381 с.
5. Довбиш В. А. Основи конституційного права України : [навч. посіб. для студ. всіх спец.] / за ред. В. А. Довбиш, І. Д. Похило. — Вінниця : ВДТУ, 2001. — 124 с.
6. Журавський В.С., Ярмиш О.Н., Серьогін В.О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: Підручник. - К.: Ін Юре, 2003. – 672с.
7. Кислий П. Становлення парламентаризму в Україні: на тлі світового досвіду: монографія / П. Кислий, Ч. Вайз. – К.: Абрис, 2000. – 416 с.
8. Козлова Е.И., Кутафин О.Е. Конституционное право России: Учебник,- 4-е изд., перераб. и доп. — М.: Проспект Велби, 2007. — 608 с.
9. Колодій А.М., Олійник Л.Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: Підручник. - 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Юрінком- Інтер, 2007. - 504 с.
10. Конституційне право України: навч. посіб. / В. Ф. Годованець, А. С. Головін. — К. : ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2011. — 384 с. — Бібліогр.: 365-381 с.
11. Конституційне право України: Підручник / За ред.. Ю.М. Тодики, В.С. Журавського. К.: Ін Юре. 2002. - 544 с.
12. Кравченко В.В. Конституційне право України: Навчальний посібник. - Вид. 4-те, виправл. та доповн. -К.: Атіка, 2007. - 568 с.

13. Куйбіда В. С. Генеза територіальної організації України: конституційно-правові аспекти : [монографія] / В. С. Куйбіда, І. Я. Заяць. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2010. – 480 с.

14. Куйбіда В. С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування: Монографія. — К.: МАУП, 2004. — 432с.

15. Мелашенко В. Основи конституційного права України : [підруч.] / Мелашенко В. — К. : Вентурі, 1999. — 240 с.

16. Основи конституційного права України: Підручник. Видання друге, доповнене / За ред. В.В. Копейчикова — К.: Юрінком Інтер, 1998. — 288с.

17. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України. - К.: Наукова думка, Прецедент, 2010. - 432 с.

18. Погорілко Віктор Федорович, Федоренко Владислав Леонідович. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник для студ. вищих навч. закл.:У 2 т. / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького / Віктор Федорович Погорілко (ред.) — К. : ТОВ "Вид-во "Юридична думка", 2006. — 544с.

19. Тодика Ю.М. Конституція України: проблеми теорії і практики: Монографія. - Х.: Факт, 2000. - 608 с.

20. Чушенко В. І. Заяць І. Я. Конституційне право України: Підруч. — К: Видавничий Дім "ій Юре", 2007. — 488 с.

Допоміжна

1. Адміністративно-територіальний устрій України. Історія. Сучасність. Перспективи : монографія / [В. Г. Куйбіда, В. П. Павленко, В. А. Яцюк, О. Я. Кушніренко О.Г., Слинько Т.М., Веніславський В.Ф. Конституційне право України в схемах і дефініціях: Навч. посібник для студентів юрид. вузів та факультетів. -Х.: Торнадо, 2003.- 328 с.

2. Барабаш Ю.Г. Парламентський контроль в Україні (конституційно- правовий аспект): Монографія. - Х., 2004. - 192 с.

3. Долженков О. Ф. Правове регулювання національної економічної безпеки:

необхідність нових підходів / О. Ф. Долженков, О. М. Головченко, Н. М. Крестовська // Право і безпека. - 2005. - 4, № 3. - С. 157-160.

4. Кравченко В.В., Пітник М.В. Муніципальне право України: Навч. посібник. - К.: Атіка. 2003. - 672 с.

5. Марцеляк О.В. Вибори народних депутатів України: Історія, теорія, практика: Навчальний посібник. - Харків: ТОВ "Прометей - Прес". - 2008. - С. 636.

6. Стецюк П.Б. Основи теорії конституції та конституціоналізму: Посібник для студентів. - Частина перша - Львів: Астролябія, 2003 - 232 с.

7. Тодика Ю.М. Тлумачення Конституції і законів України: теорія та практика: Монографія. - Х.: Факт, 2003. - 328 с.

8. Фрицький О.Ф. Конституційне право України: Підручник. - Вид. 3-є, перероб. і доп. - К.: Юрінком Інтер. 2006. - 512 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галактионова Т. Г. От самопознания к самореализации. Персонал-технология образовательной деятельности - СПб: Институт специальной педагогики и психологии. - 1999 р.
2. Довідник здобувача наукового ступеня. Збірник нормативних документів та інформаційних матеріалів з питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації / Упорядник Ю.І.Цеков; попереднє слово Р.В.Бойка. - К.: Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», 1999. - 64 с.
3. Забродина Н. П. Что такое эссе по экономике//Экономика в школе. - 2000.- №1.
4. Лутохина М. А. Эссе по экономике. // Экономика для школьников. -2002.- №2, СПб: РГПУ им. Герцена.
5. Материал из Википедии — свободной энциклопедии. <http://ru.wikipedia.org>
6. Митрофанов К.Г., Шаповал В.В. Как правильно написать реферат и эссе по истории. Пособие для старшеклассников и студентов. 2-е изд. – М.: Изд.дом «Новый учебник», 2004. – 64 с.
7. Методичні рекомендації для студентів з підготовки та оформлення есе, рефератів, індивідуальних завдань, наукових тез, доповідей і статей. Укладачі: Данилишин Б.М., д.е.н., проф., акад. НАН України; Пилипів В.В., д.е.н., ст.н.с., Оболенський О.Ю., д.е.н., проф., Остафійчук Я.В., д.е.н., ст.н.с., Лукаш І.М., ст. викл., Шмігельська Є.А., асист.. КНЕУ. 2018
8. Хосе Ортега-и-Гассет. Эссе на эстетические темы в форме предисловия. <http://www.chat.ru>
9. Шендеровський К. Методичні рекомендації щодо написання есе для студентів спеціальності 7.040202 “соціальна робота”. – Київ: Академія праці і соціальних відносин, 2001.
- 10.Эко Умберто. Пять эссе на темы этики. /Сост. автора, пер. с итал. Э. Костюкович. - Спб., 2000.

